

Over terrorisme

Jan Bauwens – Serskamp – 20-24 januari 2013

D/2013/Jan Bauwens, uitgever

1.

Terroristen zijn wie met geweld en met de dreiging ermee andermans vrijheid kortwieken en hen in het gareel van hun grillen dwingen – grillen die zij godbetert ook nog graag voorstellen als natuurlijke noodzaak of goddelijke wil. Terroristen maken het leven van wie zij terroriseren voorwaardelijk door het onmogelijk te maken als zij niet plooiën voor hun wensen en dat is de ergste vorm van conditionering, het is ontmenselijking. Het terrorisme creëert niets minder dan de slavernij, waarbij het de bevolking die het inneemt, verdeelt in, enerzijds, terroristen of slavendrijvers en, anderzijds, slaven. Terrorisme is gekwadraterde en aperte pesterij mét monddood making of chantage van de getuigen.

Omdat terroristen altijd mikken op de verknechting van wie zij terroriseren, terwijl de geterroriseerden met rede begaafde mensen zijn, bieden zij aan de door hen onderworpenen een katalysator aan, en wel in de vorm van een systeem waarmee zij hun onderwerping tegenover zichzelf alsnog kunnen trach-

ten te rechtvaardigen – een pijnstillertje als het ware; in de praktijk kan dat een ideologie zijn, maar nog het vaakst is het een religie of een systeem dat van de onderworpenen een quasi volledige overgave eist die, paradoxaal genoeg, helemaal niet redelijk gegrond hoeft te worden teneinde te kunnen dienen als 'verantwoording' voor de onderwerping. Karl Marx verwoordde het aldus: "Godsdienst is opium voor het volk". Dat alvast menigeen die voor zijn misdaden zijn toevlucht nam tot het naar deze ideoloog genoemde opium – het 'marxisme' – herinnert slechts aan het welhaast hilarische probleem van de zelfreferentie, nooit meesterlijker bespeeld dan door de godheid zelf: "Wie zonder zonden is, werpe de eerste steen!"

Dikwijls volstaat de dreiging van terreur en dus alleen maar de creatie van angst, om ervoor te zorgen dat een volk zich 'vrijwillig' en massaal onderwerpt aan het aangeboden 'rechtvaardigingssysteem', en op dat vlak herinneren de wetten van het macrosysteem – meer bepaald in de sociologie – aan deze die gelden in de wereld van de allerkleinste partikels of de kwanta: alle dingen hebben naast hun stoffelijkheid ook een geestelijk bestaan met een vaak groter effect dan de daadkracht die wordt toegeschreven aan hun massa; de invloed van de belastingcontroleur is even groot als zijn daadwerkelijke actie dankzij onze on-

wetendheid omtrent de daadwerkelijke controles. Onzekerheid, onvoorspelbaarheid, mogelijkheid, kans: het zijn slechts schijnbaar onbestaande zaken welke wij sinds oudsher samenvatten onder de noemer 'geest'.

Het impact van de terreur op zijn belijders is van die aard dat de onderwerping aan een opgelegde wet – het juk der dictatuur – wel onomkeerbaar lijkt en door zijn slachtoffers begeerd en zelfs verdedigd wordt: dat illustreert de historisch eindeloze rij van theologen en ideologen. In dat licht moet worden onderstreept dat ook de daders slachtoffers zijn, want ook de onderwerpers zijn onderworpen aan de tirannie: het zijn niet de zogenaamde 'terroristen' die de terreur scheppen; het is daarentegen de terreur als zodanig die gelijktijdig 'terroristen' en 'geterroriseerden' in het leven roept. De terreur is bovendien zo diep verweven met de systemen die hem in stand houden als het leven verweven is met de wezens die het zodoende voor de dood behoedt.

Terreur is derhalve welhaast een mentaliteit – een 'geest' – welke haar intrede doet in een samenleving die niet langer in staat is om de spanning die er altijd heerst tussen de leden zodanig te differentiëren en te ordenen dat zij geen abrupte polarisatie onder de leden veroorzaakt. In dat laatste en te vermijden geval splitst de samenleving als het ware op in twee

polen, twee nieuwe soorten van burgers, waar voordien allen onderling gelijk waren of dezelfde rechten hadden. De geest van terreur onderwerpt allen terwijl sommigen zich ook nog engageren als handhavers van de nieuwe orde. Het gedrag van de beide groepen beantwoordt aan het Stockholm-syndroom: de terroristen schikken zich naar de eisen van de terreur als zodanig en de onderworpenen schikken zich naar de eisen van de terroristen.

Dat de terroristen zelf volkomen onderworpen zijn aan de hoger genoemde mentaliteit of 'geest' van de terreur, toont zich hierin dat zij volstrekt onberedeneerd en ongefundeerd te werk gaan. Zij handelen immers helemaal niet vanuit een religie of een ideologische overtuiging, al beroepen zij zich daar wel op, maar dan kennelijk zonder die ten gronde te verstaan. Zij nemen veeleer eender wélke religie of ideologie te baat, als 'opium' zo men wil, om zich daarachter te verschuilen met wat zij zoal aanrichten. Meer nog, zoals wordt getoond in het mooie actuele voorbeeld van de huidige toestand in Mali (d.d. januari 2013) waar de verslagen Malinese huurlingen van de vermoorde Libanese kolonel Khadafi zich met oorlogstuig als buit terugtrokken in hun thuisland alwaar zij deze zware wapens prompt zijn gaan gebruiken om er de eigen ongewapende bevolking mee te terroriseren. De kat wordt bij de melk gezet, de gelegenheid

schept de dief, het wapen creëert de terrorist. Religies of ideologieën, eender welke, functioneren als mogelijke wapens op het ogenblik dat een geest van terreur zijn intrede doet, precies zoals een boosdoener ter plekke de steen of de kandelaar die toevallig binnen zijn handbereik ligt, aanwendt als moordwapen.

Edoch, een steen en een kandelaar kunnen zich niet verweren, een religie principieel wel, want die is met mensen bemand. Het probleem is echter dat niet elke religie een hoofd heeft zoals de katholieke kerk met haar paus, terwijl zo'n hoofd wel hoogst noodzakelijk is waar het er op aankomt om zich te verantwoorden of om terreur gepleegd in naam van de religie, te kunnen afstraffen met gezag. Een religie zonder hoofd is een kip zonder kop, maar meer nog is het een wapen waarop elke crimineel beslag kan leggen. Het corrupte karakter van een systeem toont zich overduidelijk waar bij het tot stand komen van een executieve, deze vaak *a priori* reeds door terroristen geïnfiltreerd blijkt.

Soms wordt gezegd dat de edele kunsten waarmee sinds oudsher alle beschavingen pronken – de architectuur, de beeldhouwkunst en de schilderkunst, de literatuur, de dans en de muziek – slechts middelen zijn ter verdrijving van de verveling. Maar in die functie zijn zij vooreerst ook de rasechte getuigen van

overvloed en luxe: een hoge levensstandaard, een goed leven, een maatschappij die ruimschoots in het onderhoud van haar burgers kan voorzien. Kunst, spel en sport zijn als uitlaatklep alvast verkieslijker dan oorlog en criminaliteit, maar zij gedijen nimmer zonder een gedegen en verfijnde opvoeding, welke uiteraard een kanalisering van de energie en dus een tijdelijke beperking van de vrijheid vragen. Waar die 'vrijwillige onderwerping' ontbreekt, dreigt een geest van chaos welke spontaan zijn tweelingbroer oproept, met name de geest van terreur.

Chaos brengt onvoorspelbaarheid en onzekerheid welke de paniecreactie die de terreur is, veroorzaken. In de terreur veruitwendigen zich de innerlijke spanningen die voortkomen uit het algemene wantrouwen dat uit de algemene onzekerheid volgt. De last van het wantrouwen kan pas worden verlicht als men erin slaagt om de dreiging af te wenden, wat men doet door de controle op anderen op te drijven en door hen in een greep te houden die nog weinig beweging toelaat. Die algemene vrijheidsinperking is in feite een ersatz voor de discipline die in de opvoeding ontbrak, maar er is geen alternatief meer eens die ongedisciplineerde jeugd volwassen en derhalve onkneedbaar is geworden.

Vandaar ook ligt misschien wel voor het leeuwendeel de oplossing voor terreur in een degelijke opvoeding en waar die gemist werd, betekent dit uiteraard dat een oplossing niet in zicht kan zijn op korte termijn. Maar het gevaar is reëel dat de menswaardige opvoeding voorgoed de mist ingaat omdat ook de terreur zelf een vorm van discipline in het leven roept, meer bepaald deze die volgt uit haar conditionering. Conditionering immers is blinde sturing van het gedrag middels straf en beloning en het is derhalve vooreerst een belediging voor elke met rede begaafde mens wanneer men hem het inzicht in de zin van zijn eigen handelen ontnemt. Mensen die niet uit inzicht handelen doch uit dwang, missen mét de vrijheid hun existentie zelf. Zij zullen hoe dan ook altijd op de loer liggen om het systeem dat hen bedwingt, omver te werpen terwijl zij het tegelijk lippendienst moeten bewijzen. Een geterroriseerde maatschappij wordt derhalve gekenmerkt door burgers die zullen beweren een geloof te belijden dat zij in wezen hartsgrondig haten en verachten. Zij delen het schizofrene lot van alle burgers die leven onder het juk van een dictator: zij juichen hem toe en knielen voor hem... tot op de dag dat zij hem ongestraft kunnen lynchen en dan dralen ze geen ogenblik meer, zoals dat op Tweede Kerst 1989 geschiedde met de Roemeense

dictator Nicolae Ceausescu en diens echtgenote Elena.

Het communisme, het kapitalisme, het katholicisme, de islam, het jodendom, het boeddhisme of het hindoeïsme: zij hebben elk hun eigen tirannie die te zijner tijd gelijk een aap uit de mouw te voorschijn komt. Het communisme met zijn geheime agenten die belachelijk waren als ze zichzelf maar niet zo ernstig namen, waardoor zij gek en derhalve ook levensgevaarlijk worden; het kapitalisme met zijn goud dat velen zodanig verblindt dat ze ervoor moorden, leven en sterven, zoals ook Midas deed; het katholicisme met zijn terreur van het hellevuur maar ook de brandstapels van de inquisitie, de veroordelingen en de verminkingen die wij ook kennen van de fundamentalistische islam; het jodendom waarvan alvast een vleugel streeft naar wereldheerschappij; het boeddhisme en het hindoeïsme die inderdaad al te vredig lijken om dat ook te kunnen zijn, want zij verkappen met hun geloof in karma en reïncarnatie een absolute onverschilligheid jegens het leed van de naasten die immers niet mag geholpen worden omdat hij slechts door boetedoening tot verlichting komen kan.

Een maatschappij – de wereldgemeenschap – moet kunnen worden geordend, maar dit doel kan in het derde millennium best met politieke

en wetenschappelijke middelen worden bereikt; het lijkt er heel sterk op dat religies maar ook ideologieën hun kansen om zich te bewijzen allang hebben verspeeld en dat zij derhalve hun beste tijd hebben gehad. Zij dienen inderdaad naar de privésfeer te worden verwezen, en voor wie hen ernstig nemen – gedachtengoochelaars en mystici – hoeft dat overigens geen domper op het persoonlijke geluk te betekenen – trouwens evenmin als de regels waaraan allerhande sporters en spelers zich dienen te houden. Het gaat uiteindelijk om de humaniteit, en wie menselijkheid zegt, zegt vrijheid: niemand heeft het recht om zijn persoonlijke bedenkingen bij het bodemloze, bij tijden exalterende en bij andere tijden deprimerende raadsel van het bestaan, aan anderen op te dringen, laat staan dat men lijdzaam zou moeten toezien wanneer mensen anderen al dan niet met fysiek geweld verplichten om hun persoonlijke waanzin te gaan belijden.

2.

Wanneer ingevolge een tekort aan discipline bij haar burgers de onzekerheid binnen een samenleving toeneemt en de dingen onvoorspelbaar worden en derhalve chaotisch, ontstaan welhaast symbiotisch de geest van angst en deze van terreur welke elkaar rechtvaardigen, versterken en doen groeien, bijna zoals dat ge-

beurt in de ontwikkeling van een levend organisme. De chaos creëert angst en de angst vraagt om orde, terwijl de orde een beroep doet op terreur in de (ijdele) hoop zich aldus te kunnen herstellen, precies zoals een onderwijzer zijn stem verheft om het geroezemoes in zijn klas te overstemmen en aldus de stilte te doen terugkeren – de stilte, de orde en de rust welke dan geheel vrij zijn van chaos, onzekerheid en angst.

De hoop waarvan sprake is inderdaad ijdel want een maatschappij is geen klas met aan het hoofd een gezagvol onderwijzer en evenmin is zij een gesloten systeem zoals het goed geregelde onderwijs dat welhaast is binnen de veilige en geheel geordende omkadering van een opvoedingsproject dat een bijzonder artificiële wereld voor het kind creëert en dan bovendien binnen de buffer van de reeds per definitie min of meer kunstmatige ruimte van de cultuur.

Een maatschappij kan worden beschouwd als het resultaat van een evolutionaire ontwikkeling die zelf beantwoordt aan een natuurlijke noodzaak tot zelfhandhaving bij de mens en bij vele andere soorten. De terreur van de natuur waarin, alle vertederde dierenliefhebbers ten spijt, het onverbiddelijke recht van de sterkste geldt, wordt middels de cultuur enigszins afgeweerd, maar in de cultuur zelf keert

die terreur alras terug in een nieuwe en meer gesofisticeerde gedaante.

Zo zijn de religieuze geboden en de vele andere waarden en normen inzake menselijk gedrag vaak terug te voeren tot regels die te maken hebben met hygiëne, terwijl hygiëne wordt afgedwongen door een natuur die toelaat dat microben een prooi zien in, bijvoorbeeld, zoogdieren zoals de mens.

Religieuze geboden verbieden mensen om te doden maar die regel kon nooit gelden als hij ook sloeg op slachtoffers die tot een andere diersoort behoren omdat de natuur het leven dat geen ander leven tot zich neemt, gewoonweg verbiedt om voort te bestaan: wij moeten eten en dus moeten wij ook doden om te kunnen overleven, wat betekent dat dit verbod feitelijk slechts een verkapping is van een gebod, meer bepaald het gebod om andere soorten te doden. Hetzelfde geldt voor het verbod tot liegen dat op de keper beschouwd de verschalking gebiedt van andere soorten die men immers te vlug af moet kunnen zijn – in de jacht maar bijvoorbeeld ook in de veeteelt of in de dressuur.

Waar culturele voorschriften en religieuze normen refereren naar een natuurlijke noodzaak, is hun bron en hun zin dikwijls heel duidelijk en vanzelfsprekend maar waar dat niet of niet langer het geval is, zijn die normen niet

slechts zinledig maar bovendien vaak bijzonder hinderlijk. De instandhouding of de herinvoering ervan druist dan niet alleen in tegen het gezond verstand maar is tevens in strijd met alle regels inzake economie en nog meer belemmert een voorbijgestreefde regelgeving het zelfbehoud en het behoud van de soort. In dat laatste geval heeft men te maken met een terreur die volstrekt onacceptabel is en uiteraard ook geheel tegennatuurlijk, en dit is dan terreur in de eigenlijke betekenis van het woord.

Terreur in de eigenlijke betekenis van het woord doet zich bij uitstek voor waar geduld wordt dat onwetenden macht hebben, zodat van hen die zich middels langdurige en harde inspanningen hebben bekwaamd in allerlei kundigheden en kunsten, gehoorzaamheid wordt geëist jegens de eerst genoemden. Uiteraard komen die onrechtmatig in het bezit van de macht om wie feitelijk boven hen staan aan zich te onderwerpen, en zulks kan zich niet anders voltrekken dan middels geweld en dwang onder allerlei gedaanten.

Zo is er terreur in het dulden van bedrieglijke vormen van geneeskunde omdat aldus onbekwaamheid, oneerlijkheid en luiheid worden beloond terwijl het zo moeizame en tijdrovende vergaren van kennis, het zich eigen maken van gespecialiseerde technische vaardigheden

en het onverdroten levenslange studiewerk genadeloos worden afgestraft. Het argument van de vrijheid en meer bepaald het argument dat iedereen nu eenmaal gelooft wat hij graag gelooft, functioneert hier niet anders dan als een wapen dat door de terrorist in kwestie wordt te baat genomen zoals ook de inbreker de kandelelaar in handbereik als moordwapen gebruikt.

Terreur wil weliswaar als ordehandhaver doorgaan, maar om de hier genoemde redenen kan hij uiteraard de orde nooit herstellen; terreur brengt daarentegen chaos voort zoals chaos terreur voortbrengt; terreur is zeer in strijd met de natuur van het leven die alle zorg besteedt aan het tot stand brengen van de grootst mogelijke orde, in vaak duizelingwekkende constructies van elkaar overlappende hiërarchieën. Terreur kan nimmer worden geduld omdat zij vloekt met het leven en niets dan de kille, domme dood in petto heeft. Terreur dient daarom altijd en overal met wortel en tak te worden uitgeroeid en elke vorm van begrip voor terrorisme kan zelf nooit anders dan als terreur worden verstaan.

Terreur herstelt de orde niet omdat alle orde de vrucht is van een groeiproces, een ontwikkeling of een opbouw, een creatie, terwijl terreur vernietiging is.

Terreur bestaat uiteraard als fysiek geweld – fysieke belemmering, verminking – en in die

verschijningsvorm is zij vaak ook heel herkenbaar. Maar terreur bestaat ook in meer gesofisticeerde en verkapte gedaanten waarin zij dikwijls nog meer schade aanricht. Zo schuilt een van de vreselijkste vormen van terreur in de leugen, in de maskering van de waarheid, in het naar voren dragen van wat niet bestaat, in het verdedigen van het onrecht en in het fnuiken van het recht, in het minimaliseren van de misdaad en in het miskennen van het goede, in het brengen van eer en lof aan wie dat geenszins verdienen en in het doodzwijgen van wat zich in de schoonheid van zijn eenvoud manifesteert.

Er is terreur in het spenderen van middelen aan nutteloze en bodemloze zaken zoals hondenkapsels, merkkledij, parfums en juwelen, sportauto's en privézwembaden, omdat daar waar diezelfde middelen worden gemist, geheel onschuldigen – vaak kinderen – moeten worden begraven. Het terrorisme grijpt veel omvattender om zich heen dan men op het eerste gezicht zou vermoeden.

Is er dan geen terreur in het systematisch aborteren van toekomstige mensen met een redelijke kans op als 'handicap' geboekstaafde afwijkingen van 'de norm' en dan nog door lui die er prat op gaan de democratie te verdedigen en gelijke rechten na te streven voor iedereen? Is er dan geen terreur in het navenante verraad

van allen die met die handicaps alsnog door het leven moeten? Is er geen terreur in de plicht tot samenzwering opgelegd aan mensen die geheel buiten hun wil door derden tot welbepaalde bendes worden gerekend en in de bestraffing van de vrije meningsuiting welke als verraad wordt gebrandmerkt waar op allen het juk van een omerta weegt? De georganiseerde leugen ondergraaft de waarheid en probeert haar sinds oudsher de laan uit te sturen door de systematische corrumpering van alle burgers welke vaak beter de naam bendeleden verdienen. Maar de waarheid achterhaalt de leugen, alleen al omdat elke nieuwe mens geboren wordt als kind, en dat wil zeggen zonder schuld of in de waarheid: kinderen zullen altijd trouw en onverschrokken de waarheid blijven zeggen omdat het nu eenmaal de waarheid is.

In een kapitalistische wereld is de pervertering die met terrorisme gelijkstaat apert in vrijwel alle sectoren van de samenleving, onder meer ingevolge de verwisseling van het middel met het doel. Het domme middel regeert er over het doel in die mate dat het doel geheel wordt miskend, verdwijnt en niet zelden in zijn tegendeel overgaat. Voedsel wordt vernietigd omwille van het geldelijk gewin; de maatstaf van de dingen is geworden tot hun waarde op

de markt; alle Zijn wordt herleid tot een bezit en, geheel tegen het principe van het leven zelf dat vooreerst een bruisende, mateloos schenkende bron is, wordt het principe van het tomeloze graaien gehuldigd en 'beloond'!

Een moordende terreur huist in het principe van het privaatbezit dat door het geldwezen wordt gesymboliseerd, omdat geld ook macht en 'rechten' geeft aan zijn bezitter, die echter verder helemaal niets meer hoeft te bewijzen inzake bijvoorbeeld ethische bekwaamheden, kundigheid of kennis, terwijl dat toch dingen zijn die bijvoorbeeld wél noodzakelijk worden geacht voor het verkrijgen van bijvoorbeeld een licentie voor het besturen van een voertuig. Het snijdt geen hout dat iemand wiens fundamentele behoeften bevredigd zijn zomaar de beschikking krijgt over middelen waarmee tegemoet kon gekomen worden aan de dringende nood van honger en kou lijdende kinderen, terwijl hij die middelen aanwendt voor volstrekt overbodige, persoonlijke luxe. Mensen hebben de mond vol over overbevolking, ecologische voetafdruk en gedwongen sterilisatie van medemensen die in armoede leven, terwijl niemand bezwaren uit tegen uit de hand gelopen veeteelt en de vleesconsumptie of tegen de kweek van huisdieren voor luxe-doeleinden. Het geld geeft aan zijn bezitter de macht om het naar willekeur te besteden terwijl het de niet-bezitter ervan vaak ter dood

veroordeelt, wat wel te verstaan betekent dat alle mensen verplicht worden om actief aan dit moordende terrorisme deel te nemen omdat zij anders zelf worden geterroriseerd: het is doden of gedood worden, een derde keuzemogelijkheid is er niet meer.

Van terrorisme is sprake waar kinderen les moeten krijgen van leerkrachten die de vereiste bekwaamheden missen doordat zij jobs inpalmen die hun niet toekomen, terwijl de aan hen toevertrouwde jeugd met de terreur der punten a priori het zwijgen wordt opgelegd. Eveneens terroristisch zijn scholen die hun leerlingen als klanten behandelen door in te spelen op het bij hen veronderstelde verborgen verlangen bij de scholieren om met een minimum aan inspanningen het getuigschrift te behalen dat hen misschien zal toelaten om 'les te geven' zoals ook hun 'leerkrachten' dat deden. De school staat niet langer in dienst van de kinderen, die immers geminacht worden en nog slechts dienen om met hun aantal de subsidies aan de school en aldus de jobs van de aldaar te werk gestelden te waarborgen – en dat is slechts één voorbeeld van de talloze gedaanten die de middel-doel-omkering kan aannemen.

In het communistische deel van de wereld dan, wordt de waarheid gefabriceerd door de partij die angstvallig nagaat bij alle burgers of

zij er wel geloof aan hechten en twijfelaars worden krankzinnig verklaard ofschoon wij allen van nature heel goed weten dat eerlijke mensen voor zichzelf moeten bekennen niets met zekerheid te weten, en dat derhalve niet de twijfel doch het zich beroepen op absolute zekerheden een kenmerk van ernstige geestes-ziekte is.

Een ware terreur zijn de geloofsbelijdenissen in de schepper van hemel en aarde, de verlosser die voor ons het eeuwig leven mogelijk maakt, doch die in het credo moet opgesloten blijven gelijk destijds ook Christus in zijn kerker, omdat men vreest dat het geen zicht is om publiekelijk te zeggen dat men helemaal niet aannemen kan dat het heelal ontstaan is uit een gigantische knal, dat de mens een geleerde aap is of dat de verrijzenis van het vlees uiteraard heel letterlijk moet worden opgevat en dat er niks mysterieuzer aan is dan aan het aardse leven waaraan wij al gewend zijn. Het is een leugen als men zwart zegt tegen wit en wit tegen zwart, maar van terreur is sprake als men verwacht wordt te belijden dat iets zwart is en tegelijk wit.

Van terrorisme is sprake waar in de naam van god medemensen worden gedood omdat zij niet in de god van hun moordenaars geloven. Artsen die het aantal zieken zouden terugdrin-

gen door deze te doden, zouden meteen krankzinnig worden verklaard – en zij hebben ook nog bestaan, namelijk ten tijde van de nazi's waar zij meewerkten aan de uitroeiing-programma's van Himmler – maar voor 'religieuzen' die het ongeloof willen wegwerken door alle ongelovigen te vermoorden, bestaat kennelijk alle begrip.

Van terrorisme is sprake waar mensen er niet aan denken om hun naaste bij te staan omdat deze tot een lagere kaste dan de hunne zou behoren en het wapen van die terreur is de leer welke voorhoudt dat men enkel zichzelf kan verlossen door de persoonlijke uitboeting van de eigen 'zonden'. Maar, andermaal: wie zonder zonden is, werpe de eerste steen, want een gelijkaardige logica als de Hindoeïstische verbergt zich in het katholicisme waar de ene wel een stuiver aan de andere kan geven maar als het om meer kostbaar geachte zaken gaat, zoals het zielenheil, dan zal elkeen tenslotte voor zijn eigen hemel moeten zorgen. Al heeft een enkele 'ketter' ooit gezegd dat hij 't verkiest om mét de geliefde voor eeuwig in de hel te zijn dan in de hemel zónder Hem.

Terreur verbergt zich met andere woorden in religies en ideologieën van alle maten en gewichten, precies zoals diefstal niet alleen geschiedt waar een inbreker des nachts het huis van een ander leegrooft maar evenzeer waar

de ene geheel legaal aan de andere een appel verkoopt omdat hij het ei dat hij ervoor in ruil krijgt begeert en niet de bevrediging van de behoefte van de ander. En het is allerminst onmogelijk om het nu eens anders te doen, want de behoefte van de ander is wat bijvoorbeeld een moeder op het oog heeft als zij haar kind verzorgt. Het is jammerlijk te moeten vaststellen dat kennelijk voor het merendeel der mensen geldt dat, als zij elkaar helpen, zij dat alsnog doen uit eigenbelang. Dat de mensheid vooralsnog niet ten onder is gegaan aan het egoïsme dat het gros der burgers kenmerkt, is alleen te danken aan enkele verstandige staatslieden die de bittere waarheid van het eigenbelang erkend hebben en haar met vernuftige mechanismen alsnog ten goede hebben gekeerd.

3.

Terroristen onderscheiden zich van andere misdadigers onder meer in de motieven van hun handelwijze welke in hun geval gericht is op een goed waarvan zij althans geloven dat dit het louter persoonlijke belang ver overstijgt, en in vele gevallen gaat het dan over politieke en religieuze finaliteiten: men pleegt aanslagen om het kapitalisme te doen vallen, om de ongelovigen te bekeren of om de macht te breken van een of ander belangrijk concern.

Het geweld dat zij gebruiken en ook vaak de slachtoffers ten spijt, geloven terroristen helemaal niet dat zijzelf criminelen zijn en vaak volharden zij in het tegendeel: ze houden vol dat zij met als het ware chirurgische ingrepen, veeleer gericht tegen personages dan tegen personen, een kwaad bestrijden dat oneindig omvattender is dan het kwaad van een aanslag. Zij geloven met andere woorden dat zij een groter met een kleiner kwaad bestrijden en bovendien geloven zij dat het ook gerechtvaardigd is om aldus te handelen. Enkele bedenkingen zijn hier misschien wel op hun plaats, want in het genoemde standpunt schuilen enkele adders onder het gras.

Om te beginnen is sprake van fanatisme en dus van verregaande (zelf)verblindings en ondoordachtheid waar men handelt vanuit een overtuiging of een geloof in een theorie – of een ideologie – die zich nog niet bewezen heeft in de praktijk als zijnde verkieslijker. Men merkt (heel vaak terecht) het kwaad op in het gangbare systeem, men schrijft dat kwaad dan toe aan dat bewuste systeem en vervolgens gelooft men over een alternatief te beschikken dat vrij zal zijn van het kwaad waaraan men zich zozeer ergert.

Beschouwen wij het voorbeeld van de CCC uit de tachtiger jaren van de voorgaande eeuw, dan kan men zien hoe de plegers van aansla-

gen het gemunt hebben op het kapitalisme, terwijl zij geloven in het communisme, en bovendien geloven zij dat dit ideologisch geloof de slachtoffers die zij heel bewust hebben gemaakt, rechtvaardigt omdat het ook inhoudt (1°) dat het oorzakelijk verband dat zij vermoeden tussen een zeker kwaad en een zekere ideologie, ook een feit is, (2°) dat het alternatief dat zij voorstaan vrij is van dat kwaad en (3°) dat het alternatief zich ook zal realiseren en wel middels het geweld dat zij plegen en dat noodzakelijk wordt geacht.

Om te beginnen met het derde en laatste punt: gesteld dat terroristen middels geweld en slachtoffers een alternatief bestel invoeren, dan zal het een bestel zijn dat niet in vrijheid verkozen werd door de burgers; het zal dus gaan om een opgedrongen stelsel aan hetwelke het volk wordt gedwongen zich te onderwerpen, en dat was regelrecht in strijd met het voorgehouden doel, namelijk de volksbevrijding. Ongeacht de inhoud van de ideologieën die in het geding zijn, kunnen geweld en dwang sowieso nimmer bevrijding brengen.

Wat betreft het eerste en het tweede punt lijkt de geschiedenis overtuigend aan te tonen dat een verandering van ideologieën niet in staat blijkt om het kwaad uit te bannen of zelfs maar te verminderen; het heeft er daarentegen alle schijn van dat het kwaad zich gewoon

verplaatst en menig denker heeft geopperd dat dit inderdaad zo is omdat het kwaad niet zozeer huist in de menselijke ideologieën of in een of meer van zijn andere werktuigen, zoals hamers, bijlen en kandelaren, doch in de mens zelf of, eerder nog, in het misbruik dat hij van zijn middelen maakt en dus in zijn machtsmisbruik – kortom: in zijn tekort aan menselijkheid.

Een wel bijzonder jammerlijk gegeven in de hele geschiedenis is de vaststelling dat, ofschoon de mens beweert te beschikken over de rede, hij niet in staat blijkt om met louter argumenten anderen van zijn gelijk te overtuigen, terwijl het uitgerekend dat is wat hij wil doen, zodat teneinde die wil te kunnen door-drijven, hij geen andere mogelijkheid meer ziet dan het gebruik van geweld. Het loont de moeite om bij dit gegeven vooraf een ogenblik stil te staan.

Het ware vooreerst een schromelijke vergissing om te geloven dat alle mensen handelen vanuit de rede welke door de rationalisten zelf graag wordt beschouwd als één en dezelfde voor allen en bijgevolg als het middel bij uitstek om allen eensgezind te maken en te verenigen. Er bestaat weliswaar zoiets als logica, er bestaan ook vormen van wiskunde en er is argumentatie mogelijk binnen de gesproken en geschreven taal in allerlei sectoren zoals

rechtspraak, economie en vele andere, maar specialisten in die takken van het redeneren zullen er altijd wel op wijzen dat de geldigheid van de conclusies welke binnen de gehanteerde denksystemen worden getrokken, mede afhankelijk is van wat men van bij het begin aanneemt als zijnde waar en geldig – de uitgangspunten of de axiomata en de rekenregels of de andere voorschriften waaraan men zich altijd dient te houden.

Hoe dan ook kan elkeen altijd de eenvoudige vaststelling maken dat er vele ideologieën naast elkaar bestaan, dat deze allemaal verstandige verdedigers hebben en dat zij meestal pas interesse vertonen in de standpunten van hun tegenstanders als die interesse ook in functie staat van de verdediging van het eigen gelijk. Dat mensen plotseling wél bereid zijn om hun overtuiging voor een andere in te ruilen als zij bijvoorbeeld huwen met een anders denkende partner, illustreert het feit dat een overtuiging althans voor een flink stuk in dienst staat van de praxis van het samenleven: van zodra de overtuiging de praxis in de weg staat, wordt ze opgedoekt. Mensen die omwille van een ideologie, een band van vriendschap of van liefde verbreken, worden – alvast sinds de emancipatiegolf die het Westen in de zestiger jaren aandeed – algemeen en wellicht ook terecht beschouwd als enigszins bekrompen.

De rede blijkt een werktuig waarmee de ene de andere in zekere zin vermurwt, en daarbij blijkt niet de juiste ideologie het pleit te winnen, als die al zou bestaan, maar wel de meest verstandige verdediger of verkoper. Iedereen weet immers dat een goede verkoper ongeacht wat aan de man weet te brengen; het is hem niet te doen om het (wisselende) product maar om zijn winst – goud is immers goud. Evenzo blijkt het de verdediger van een ideologie uiteindelijk niet te doen om de inhoud van zijn leer maar wel om het binnenrijven van zijn gelijk, al is het tegelijk zo dat de verwisselbaarheid van ideologieën een zaak van bijzonder veel tijd en moeite is – het is tenslotte geen zaak van persoonlijke preferenties doch een kwestie van historisch verankerde gemeenschappen.

Het geloof dat een andere ideologie of een nieuw wereldbeeld in staat is om de mens zelf te veranderen is even naïef als de hoop dat het verbergen van messen en dolken de boosdoener van zijn moordplannen zal doen afzien. Het mag dan zo zijn dat de gelegenheid de diefstal scheidt – te geloven dat zij ook de dief zou scheppen is wel een brug te ver. Als de moordenaar geen mes in handbereik heeft, dan zal hij zich onverwijld bedienen van de koperen kandelaar daar op de vensterbank; als daar geen kandelaar en ook geen gietijzeren beeld van de vredesduif staat, dan zal hij desnoods

zijn eigen schedel omtoveren tot moordwapen bij het toebrengen van de fatale kopstoot aan het besje in wiens huis hij een inbraak pleegt.

Als werktuig zijn ideologieën noch goed noch slecht, zij zijn in dat opzicht uiteindelijk geheel neutraal en dat de meest wetenschappelijk gedragen ideologieën perfect vervangbaar blijken door volkomen irrationele religies, bewijst het feit dat niet de inhoud van die werktuigen hun effectiviteit bepaalt maar wel het impact ervan op de burgers die zij in de pas doen lopen. Zowel het jodendom als het katholicisme als de islam als het hindoeïsme als het boeddhisme als het kapitalisme als het communisme... bleken in staat om maatschappijen te vormen en in stand te houden – allemaal bleken zij een behoorlijk cement, althans in functie van hetgeen zij beoogden. De vraag luidt derhalve wat wij beogen, wat onze wensen zijn, wat voor een wereld wij wensen, voor onszelf vandaag en voor onze kinderen morgen.

Het is alvast zeer onwaarschijnlijk dat er mensen bestaan die het opportuun vinden om te leven in een wereld waarin hun doen en laten bepaald worden door geweld en dwang.

Maar via het geweld en de dwang belanden we dan bij het al te heldere devies van Spino-

zistische makelij: waar de natuur ons beperkt, gebiedt de wijsheid ons om niet te treuren; dankzij de rede kunnen wij immers inzicht krijgen in de noodzaak van die beperkingen en precies dit inzicht maakt ons vrij.

Een devies dat al te helder is omdat het verwijst naar de rede als ware die altijd en overal voor iedereen goed zichtbaar en één en dezelfde. De zaak is immers dat de rede zelf geen poten heeft om op te staan.

Zo zijn er al talloze pogingen geweest om de ethiek op te bouwen wars van alle zogezegd irrationele stelsels en louter met behulp van de rede die dan, eens en voorgoed, klaar en duidelijk zou kunnen maken wat goed is en wat kwaad is, wat moet en wat niet mag. Geheel vruchteloze want naïeve pogingen uiteraard omdat de redelijkheid waarop onze cultuur prat gaat, zich beperkt tot talige stelsels van afleidingsregels waarbij echter van uitgangspunten en doeleinden abstractie moet worden gemaakt.

Onze voorraad aan afleidingsapparatuur is weliswaar gigantisch, maar naar beginselen en doeleinden moeten wij tasten zoals een blinde naar een ei, en dat maakt dat wij eigenlijk helemaal niet kunnen opschieten met het prepareren van een kant en klare regelgeving welke ons gebiedt wat ons te doen staat.

Maar kijk, is dat niet vreemd: wij beweerden aanvankelijk ons van alle dwang te willen bevrijden, terwijl wij onszelf daarop betrappen dat die wens ons leidt naar het tegengestelde van het beoogde, want het is in functie van die bevrijding dat wij ons gaan afvragen zijn wat ons dan te doen staat! En de paradox dat de wil tot vrijheid ons brengt bij de vraag naar de juiste voorschriften voor ons handelen, ontmantelt een niet onbelangrijk gegeven, namelijk het feit dat de vrijheid geen uitgangspunt is, dat zij ons niet spontaan gegeven is, maar dat we haar middels de juiste voorschriften misschien wel zouden kunnen verwerven.

En belanden we hiermee niet in een impasse? Want kijk, daar dringen ze zich al op, de juiste voorschriften, in alle kleuren en vormen, voor elk wat wils: religies allerhande, theïstische en atheïstische ideologieën, gebaseerd op oude ofwel nieuwe theorieën over leven en dood, groot is de keuze... Is de keuze dan té groot? Kunnen wij niet kiezen en hunkeren wij daarom naar overreding? Naar dwang? Naar terreur?

20-24 januari 2013

